

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

بسمه تعالی

۳۵۱/۸۹۴۴۸

۹۷/۱۰/۱۱

اداره کل خزانه شورای نگهبان
شماره ۳۴۴۰۰
تاریخ ۱۳۴۹/۱۰/۲۵

برادر گرامی حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه بودجه سال ۶۸ کل کشور که بنا به پیشنهاد وزارت برنامه بودجه
به تصویب هیئت دولت رسیده است به پیوست تقدیم و تقاضای تصویب
آنها دارد.

نخست وزیر

رونوشت

- دفتر ریاست جمهوری
- دفتر نخست وزیر
- وزارت برنامه و بودجه
- شورای نگهبان
- اداره کل امور مجلس

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

شماره
تایخ
پوست

بسم الله الرحمن الرحيم

باسلام به رهبر انقلاب و پرچمدار بزرگ اسلام ناب محمدی وبا درود به روان پاک شهیدانی که میوه راستین انقلاب را آنها چیدند و قدمبارک ترین روزهای تاریخ این ملت را آنها دانستند و باتواضع در برابر ملتی که از مبارزه در راه اعتقادات خود خسته نمی شود و با ایمان و ایستادگی خویش جهان را به تحیر واداشته است ، لایحه بودجه سال ۶۸ کل کشور را به مجلس محترم تقدیم میکنم وبا استفاده از فرصت حاضر نکاتی را در زمینه وضعیت فعلی کشور و راهی که پیشروی نظام وانقلاب ما قرار دارد به استحضار نمایندگان ملت میرسانم .

در آستانه دهمین سالگرد انقلاب قرار گرفته ایم . تجربه ده سال مقاومت رابشت سر ودعوت صدها مبارزه دیگر را پیشرو داریم . این فرصت خوبیست تا از خود بپرسیم انقلاب ما در کجا ایستاده است و در کدام لحظه از تاریخ و کدام نقطه از حیات ملل اسلامی با کدام دشمنان و روبرو با چه تهدیداتی از چه آرمانهای پرچمداری میکند . فرصت خوبیست تا به رسالت بزرگ خود بیاندیشیم .

جهان با انقلاب ما به عنوان یک واقعه عظیم وتاریخ ساز برخورد کرد و این نه بخاطر ما بود بلکه این انقلاب از آنجا که خیراز مکنون دل بیش از یک میلیارد مسلمان جهان میدهد و از آنجا که بر بی درمان مانده ترین دردهای انسان امروز انگشت میگذارد اینگونه عظیم است . جهان از ۸ سال مقاومت سربلندانه چنین انقلابی در برابر زرادخانه های همه کفر متعجب نمی شود . از اینکه مرزهای چنین انقلابی خیلی پیش از اینها به کرانه های اروپا و آمریکا نرسیده است تعجب می کند . جهان از اینکه پس از یاس و خیانت تمامی مدعیان مبارزه در راه آزادی فلسطین این نهضت اسلامی است که سرزنده و شاداب پرچم آزادی قدس را بردوش میکشد تعجب نمیکند . از وجود صهیونیسم علیرغم انقلاب اسلامی تعجب می کنند . جهان از اینکه مسلمانان به خود بازگشته اند و درد دیرینه خویش را باز شناخته اند ، و در دل و بر زبان ذکر مرگ بر امریکا میگویند تعجب نمیکند . از اینکه غربیها هنوز در کشورهای اسلامی عروسکهای خیمه شب بازی دارند متعجب است . این تعجبها امروزه صریحاً " در جهان عنوان میگردد و گاهی ساده لوحانه به فال پایان نهضت اسلامی گرفته

جمهوری اسلامی ایران
نخست‌وزیر

شماره
پانزده
پویست

- ۲ -

میشود. حتی همین ساده لوحی نیز خبراز عظمت انقلاب ما میدهد.

انقلابی که خانه در قلب یک میلیارد مسلمان دارد هرگز به پایان نخواهد رسید و دشمنی‌ها با چنین انقلاب عظیمی خاتمه نخواهد یافت و تهدیدهایی که نهضت اسلامی را آماج خود قرار داده است هیچگاه کم نخواهد شد. اینها واقعیاتی است که آینده ما را شکل میدهد و ما بر اساس آن باید بنای فردا را بگذاریم. همانگونه که تا ظلم هست مبارزه تیزهست و مانیز هستیم، استکبار جهانی هم تا هست ما را نخواهد بخشید و از ما خشنود نخواهد شد مگر آنکه زیر یوغ او در آئیم. گرگها میشی را که در کاشان باشد میبندند. مانی توانیم به پسند نظام سیاسی حاکم بر جهان توجه کنیم. کیان ما را آرمانها و مبارزه ما جان داده است. آیات و روزگاری نگذشت که یک قداره بند بر ما حکومت میکرد. آیا بر ما روزگاری نگذشت که چون توده‌شن بیگانه از هم وجدای از یکدیگر بودیم. این مبارزه آرمانی بود که ما را با هم برادر کرد و به حیاطمان هدف داد. آیا بر یک یک ما روزگاری نگذشت که سردر لاک خود در میان میلیاردها انسان سوگردان شیئی مذکور نبودیم. این نهضت ایمانی بود که از خاک کویر انسان اسلامی ساخت. . . . که چنین ما را زنده کرد و کرامتهای انسانی را در ما برانگیخت و سر بلندی و عظمت به ما ارزانی داشت. اگر این مبارزه نباشد ما به روز نخست باز میگردیم. مانمیتوانیم به آنچه حیات ما را در گرو خویش گرفته است پشت کنیم. مانمیتوانیم از فکر آئینی که نجات بشریت را میخواهد فارغ شویم. مانمیتوانیم دست از این مبارزه برداریم. مبارزه ما صحنه عوض میکند اما هرگز تمام نخواهد شد.

در سالی که گذشت ما قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را پذیرفتیم. این ممکن است صحنه مبارزه ما را تغییر دهد و ممکن است موجد هیچگونه تغییری نباشد. در هر حال مبارزه آرمانی ما بجای خود باقی است. و در هر حال روح این مبارزه را ارائه الگوئی نو به بشریت تشکیل میدهد. ما به اندازه‌ای که در تلاش برای ایجاد چنین الگوئی شرکت میکنیم از نعمت این مبارزه سهم برده‌ایم و به مقداری که در این مسیر توفیق مییابیم شاهد فتوحات نهضت اسلامی خواهیم بود.

در آستانه دهمین سالگرد انقلاب قرار گرفته‌ایم و این فرصت خوبیست تا کارنامه یک دهه تلاش و ایثار را

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تاریخ
پیوست

- ۳ -

مرور کنیم . در این دهسال بر ما چه رفت و بدست ما چه رسید؟ از این دهسال برای ما چه ماند؟ برخی تصور میکنند که چون در این دهه کشور گرفتار جنگ و فشارهای اقتصادی خارجی بوده است میتوان با این پرسشها به جان انقلاب طعنه زد . در حالی که گفتم میتوان؟ اگر این انقلاب دستاوردهای عظیم نداشت پس از ده سال چگونه عشق بدان میتوانست اشک برگونهها بنشاند .

اگر بنا بر شمارش دستاوردهای مادی این انقلاب باشد فرصت حاضر تنها امهات بحث را کفایت میکند منتبھی از تمام این بسیار بگذریم . اگر در این دهسال حتی یک آجر بر آجر گذارده نمیشد باز هم ثمرات انقلاب اسلامی کم نبود . ما ملت ، دهسال بنام خدا دم زده ایم . آیا این کم است؟ دهسال برای خدا زیستن . انقلاب اسلامی کرور کرور انسان سازی کرده است . آیا این کم است؟ صدها هزار سیجی ، اینها عظیم ترین دستاوردهای انقلاب هستند . انقلاب اسلامی ملتی آگاه و مقاوم به انسانیت تقدیم کرده است . وهیتی تاریخ ساز برای این ملت به ارمغان آورده است و تاریخی پرافتخار به او هدیه نموده است . آیا اینها کم است؟

— البته درک این دستاوردها چشم جان بین می خواهد و دنیا تنها چشم جهان بین دارد . تکلیف ما نسبت به این نابینا شی چیست؟ آیا این مشکل دنیاست یا مشکل ما نیز هست .

مسئله بدینجا ختم نمیشود .

— ما به عنوان حاملان یک مکتب جهان شمول بخواهیم یا نخواهیم به یک رقابت سنگین با جهان بیرون دعوت شده ایم . حرف مکتب ما بر سر انسان سازی است اما جهان می پرسد چقدر فولاد تولید میکنید . جهان از پیشرفتهای علمی ، اقتصادی و فرهنگی ما می پرسد و با آن معیار ، مکتب ما را می سنجد . تکلیف ما در برابر این استغهام چیست؟ آیا این پرسشها را نادیده بگیریم . جهان ، ما را که ادعای حقیقت داریم به رقابت با خود فراخوانده است . آیا میتوانیم از این رقابت کناره گیری کنیم؟

علاوه بر اینها ، ما و شما در این کشور چه میکنیم؟ ما و شما باشیم یا نباشیم انقلاب دست از انسان سازی خود برنمی دارد ، ما و شما تنها خادمان این مسجدیم . خدمتگزاران این مردمیم . بهروزی مادی این کشور بدست ما

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۴ -

شماره
تایخ
پوست

سپرده شده است. حتی اگر رقابتی در بین نبود ما وظیفه داشتیم این کشور را آبادترین دیار زمین کنیم. اگر چنین نکنیم به فلسفه وجودی خود پشت کرده ایم. اگر در این رقابت شرکت نکنیم چه وظیفه دیگری در این کشور بردوش داریم.

از هراه که برویم ما از ارائه یک الگوی موفق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به حین ناگزیر هستیم. ما چاره‌ای جز این نداریم. ارائه این الگوی نو یک مبارزه آرمانی واصل است. جدی نرا تمام مبارزاتی که پیش از این پشت سر گذارده ایم. باید اهمیت و حساسیت آنرا درک کنیم. و با تمام وجود خود را درگیر آن نمائیم. این یک اشتباه بزرگ است که تصور کنیم حقانیت مکتب ما را از دست یازیدن بد ابزارهای این مبارزه بی نیاز میکند. ابزارهای این مبارزه چیست؟ بجز ایمان و اراده ملت که بزرگترین سرمایه ماست دو عنصر مدیریت و تحقیقات را باید در این صحنه به خدمت در آوریم. تمام پیروزیهای اجرائی ما در گذشته با استفاده از این دو عنصر بدست آمده است. و ما هنوز به افزایش سرمایه‌های خود از این دو اکسیر نیاز مندیم.

در نهاد انسانها استعداد های عظیم و گوناگونی نهفته است که به فعلیت رسیدن آنها برآستی چهره زمین را تغییر میدهد. وظیفه به فعلیت رساندن این قدرتهای شگفت برعهده کیست؟ عنصر مدیریت این رسالت را به انجام میرساند. مدیریت خودیکی از این سرمایه‌های فطری است که اگر در جامعه ای بال و پور بیابد چنان ظرفیتهای جدیدی ایجاد خواهد کرد که قابل باور نباشد. نمونه‌ای روشن از این شگفتی آفرینی‌ها را در آینه حوادث دهسال گذشته میتوان دید.

در سال ۱۳۵۷ نظریه پردازان اقتصادی رژیم سابق محاسبه کرده بودند که چنانچه کشور بخواد وضعیت اقتصادی خود را برای دهسال بعد حفظ کند و خواهان هیچگونه پیشرفت جدیدی نباشد، در سال ۱۳۶۷ به ۴۰ میلیارد دلار درآمدارزی نیاز خواهد داشت.

ما اینسک در سال ۶۷ قرار داریم. با ده میلیارد دلار بودجه ارزی مصوب مجلس. کارشناسان رژیم سابق این محاسبه را برای استفاده های تبلیغاتی انجام نداده بودند که در مورد اصالت ارقام تردید شود. در سری ترین جلسات شورای اقتصاد آن زمان این پیش بینی موضوع بحث قرارداد است. آنها در این محاسبه وقوع جنگ و مخارج سرسام آور ناشی از آن، و کاهش گنج کنندگان ارزش دلار را حدس نزده بودند. در این

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تایخ
پیوست

- ۵ -

محاسبه نرخ رشد جمعیت ۲/۵٪ تصور شده بود در حالیکه آمارگیری سال ۶۵ نشان داد که در دهه منتهی به این سال جمعیت کشور بطور متوسط سالانه ۳/۹٪ رشد داشته است.

این فاصله ۳۰ میلیارد دلاری را چه چیز بر کرده است؟ به مقدار قابل ستایشی اراده مردم و به مقصدار قابل توجهی ظرفیت‌های مدیریتی ایجاد شده در کشور. از سال ۱۳۵۶ تا کنون مردم ما بطور متوسط سالانه ۱/۲٪ از مصرف خود کاسته اند. آنها که با تئوریهای علمی مربوط به مصرف آشنائی دارند بیترمی دانند که ایس کار کوچکی نیست و آنها که از روند توسعه کشورهای جهان سوم و مشکلات آن آگاهند صریح ترمی گویند که برای بهروزی آینده کشور این چه سرمایه بزرگی است. البته رقم ۱/۲٪ هنوز بسیار ناراست زیرا اقشار مرفه در این مبارزه شرکت نکرده‌اند. محروم ترین اقشار این ملت و متعهدترین طبقات مردم نسبت به انقلاب حلیمانه و به تنهایی تمام این بار را بردوش کشیدند. این ظرفیت شگفت چگونه در جامعه ما ایجاد شد. با مدیریت مدیریت پیامرگونه رهبری این انقلاب، حتی این تمام ماجرا نیست. این رهبری نسلی از مدیران دلسوز پروریده است.

امروز اگر درآمد ارزی کشور به ۴۰ میلیارد دلار برسد، سطح رفاه جامعه به مراتب بالاتر از سال ۵۷ خواهد بود. نسلی از مدیران گمنام انقلاب که علیرغم تلاشهای قابل تقدیرشان هنوز نقائصی در کار دارند ظرفیتهای جدیدی در کشور ایجاد کرده‌است. اگر کاستی‌های این نسل بدرستی جبران شود اینجانب ادعا میکنم با درآمدهای ارزی به مراتب کمتر از این نیز میتوان کشور را اداره کرد. اگر این کاستی‌ها بر طرف گردد میتوان با همین درآمد فعلی، رفاهی به مراتب بیشتر برای جامعه به ارمغان آورد، ما موظف به این کار هستیم. ما باید تمام امکانات خود را برای ارتقاء کیفیت مدیریت کشور بکار بندیم. این بخشی از مبارزه مقدس ماست و باید با تمام تعهدی که احساس می‌کنیم درگیر آن شویم.

آیا مدیریت یعنی مجموعه مدیران این کشور؟ الزاما "جواب این سوال مثبت نیست. آیات تقویت مدیریت کشور در گرو سهل شدن قوانین و بسط ید مطلق مدیران است؟ خیر اگر ما میخواهیم کیفیت مدیریت را بهبود ببخشیم باید از تمامی وسائل و از جمله خشونت مصوبات مجلس استفاده کنیم. منتهی خشونتی جهت‌دار. گفته خواهد شد تمام قوانین جهت‌دار هستند. آری! امامم اینست که ارتقاء کیفی مدیریت کشور برای

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تایخ
پیوست

- ۶ -

تعیین این جهت نقش درخور خود را ایفا کند. بعنوان نمونه آيا خشونت قانون محاسبات، متوجه مدیران کم تحرک و بی تفاوت است؟ روحیه ای که مجلس در هنگام اخذ رای اعتماد توسط وزراء از خود نشان میدهد میتواند بر تمام قوانین حاکم باشد و همه مدیران خرد و کلان کشور را در دستار قانونگذار رسد دهد.

مدیران اگر خواهان اختیارات مطلق و بدون پاسخگویی شوند زمینه را برای افزایش اشتباهات خود فراهم کرده اند و اگر زمینه ای برای بروز توانائی های فطری خویش نیابند نمیتوانند بهره ای به این کشور برسانند. آنها باید تقاضای ابزار کنند، ابزاری برای خدمتگزاری.

یکپارچگی مدیریت کشوریکی از این ابزارهاست، اگر از وحدت دستگاههای اجرائی غفلت شود قسمتی از تلاش بخشهای متفاوت توسط یکدیگر خنثی خواهد شد.

وحدت فرماندهی که یکی از اصول اولیه علم مدیریت امرواست باید در تمام شئونات کشور تعمیم داده شود. در یک اداره جزء نیز باید این وحدت بچشم بخورد. در یک سازمان نیز در امر کشاورزی، یا امر تجهیز نیروهای مسلح و یا هر شأن دیگری از شئونات کشور اگر حرف از ارتقاء کیفی مدیریت است، باید وحدت فرماندهی وجود داشته باشد. در کل دولت نیز این وحدت، یک امر حیاتی است. اینجانب در جلسات خصوصی نیز بیه نمایندگان محترم عرض کرده ام که افرادی آیند و میروند. دولت یعنی گردش قدرت. تمام جناحهای فکری کسه در این نظام نقش دارند اگر از خود کفایت نشان دهند روزی اداره دولت را برعهده خواهند گرفت و در آنروز به این وحدت اجرائی نیاز خواهند داشت. ماکه هستیم؟ کشور و انقلاب به این وحدت نیاز دارد و اجراء دقیق اصل ۱۳۴ قانون اساسی است که این وحدت را تأمین میکند.

بر اساس این اصل امر تعیین برنامه ها و خط مشی دولت با همکاری وزیران برعهده نخست وزیر قرار گرفته است. امر تدوین برنامه و بودجه شمشیر مرصعی نیست که نخست وزیری را تزیین کند. نخست وزیری برای حراست از یکپارچگی مدیریت و رودرروئی با مشکلات کشور به این تیغ کارآمد نیازمند است. وجود بیست وزیر مشاور چیزی بر نخست وزیران آینده و حال این کشور نخواهد افزود. به آنها تنها امکان خدمت بیشتر میدهد. امکان سؤال نمایندگان از نخست وزیر چه امتیاز جدیدی برای رئیس دولت به همراه دارد؟ بجز اینکه گره هائی را از مسائل اداره کشور بازمی کند؟

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۷ -

شماره
تایخ
پیوست

اینجانب ۷ سال تجربه خدمت و سرمایه‌ای از همکاران دلسوز دارم که این کمبودها را در بسیاری از موارد جبران می‌کنند. در آینده معلوم نیست که بخت با همه خدمتگزاران بعدی کشور اینگونه مساعدت کند.

بهر حال، سخن از اختیارات نخست‌وزیر نیست. سخن از اعتلاء کیفیت اداره کشور است. مجلس چنانچه همت کند با قدرت قانونی که در اختیار اوست می‌تواند عظیم‌ترین نقش را در این زمینه داشته باشد. اجراء آنچه شما نمایندگان مردم تصویب می‌کنید الزام است. در حالیکه دستورات مدیر مستقیم یک واحد اجرایی می‌تواند اینگونه نباشد. مرحوم آیت ا... بهشتی که در هنر اداره و تدبیر خود یک معجزه بود می‌گفت اگر مسئول دستگاهی بتواند ادعا کند که ۲۰٪ دستوراتش دقیقاً اجرا می‌شود، مدیر موفقی است. البته ممکن است مدیری تنهادرست و پر پرداخت اضافه کار بدهد و لذا صد در صد او امرش مطاع باشد، منظور دستوراتی است که دستگاه را به پیش براند و کیفیت اداره را متحول کند.

آیا در مورد مصوبات مجلس نیز چنین درصدهایی قابل تصورات است؟ از این قدرت قانونگذاران باید در تحقق ضروری‌ترین نیازهای کشور استفاده نمود.

مدیریت کشور به نوسازی ابزارهای خودبویژه در زمینه نظارت نیاز دارد. وزارتخانه‌هایی چون آموزش و پرورش با بیش از ۵۰ هزار معلم و افزون بر ده میلیون دانش آموز را نمیتوان با ابزارهای ابتدائی چگون سرکشی‌های مستقیم و نامه‌نگاریهای کند، بصورت مطلوب اداره کرد.

مدیریت کشور به نقد آگاهانه و دلسوزانه عملکرد خود نیاز دارد. باید مدیران دیوارهای دستگاه تحت نظارت خود را شیشه‌ای بیابند و احساس کنند که در معرض مشاهده تمامی جامعه قرار دارند. باید احساس کنند که اقدامات آنها در ازدحام مسائل کشور کم نمی‌شود، تصور آنها از نظرها دور نمی‌ماند و خدمتی که میکنند فراموش نمی‌گردد.

مدیریت کشور برای آنکه رشد کند نیاز به صحنه‌هایی برای رقابت سازنده دارد. تنها پس از حرارت یافتن چنین رقابتی است که میتوانیم به وجود یک مدیریت پویا در نظام خود افتخار کنیم. مدیریتی که نگاهش همواره به آینده است و از پیروزی‌هایی که پیش از این بدست آورده راضی نمیشود. مدیریت ما نیاز به یک نظام خودپالا دارد. نظامی بالغ که بصورت خودبخودی نیروهای لایق را رشد

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
نایخ
پست

- ۸ -

دهد و افراد نالایق را کنار بگذارد.

مهمتر از تمام آنچه گفته شد ، مدیریت کشور به ذهنیت های پیچیده ، علمی و دوراندیش نیاز دارد . رشد دادن به این ذهنیت ها ، مهمترین رسالتی است که ما برعهده داریم . علم مدیریت را پیچیدگیهای فکری و دوراندیشیهای اجرایی شکل داده است . بعنوان مثال پیش یا افتاده زمانی ساده اندیشان تصور می کردند در قبال دستمزد ثابت هر ساعت بیشتری که از کارگر کار بکشند غنیمت است . اما یکی از نظریه پردازان علم مدیریت به صاحبان صنایع گفت اشتباه میکنید . زیرا همین کارگران هستند که محصولات شما را میخرند وقتی آنها مجبور باشند روزی ۱۲ ساعت کار کنند فرصتی برای خرید نخواهند داشت . بعلاوه اینکسه در ساعات آخر چنین روز خسته کننده ای کارگران بازدهی مفید ندارند . لذا خسارت مضاعف است . این یک نمونه ساده از ابتدائی ترین تیزبینی هائیکه انحطاط جهان سرمایه داری را در لاک خود پنهان کرده است . اگر فطانت نتایج خیره کننده خود را به خدمت مکتبی الهی در آورد ، برآستی میتوان الگوئی نو به جهان عرضه نمود . سرمشقی که تمامی مسائل انسان امروز را پاسخگو باشد . اما بدون تیزبینی ، ارائه این الگو نیز چون مراحل تصویب و اجرای قانون کار پیاپی به آینده موکول خواهد شد . هنر اصلی مدیران نهفته در همین ذکاوت است و الا کنترل حضور و غیاب کارمندان از یک ساعت نیز برمی آید . مدیر باید دوردست ها را ببیند و همه جانبه نگر باشد . مثالهای بسیاری در تأیید این جمله میتوان زد که من از میان آنها به مبحث تحقیقات و تکنولوژی اشاره می کنم .

اگر بنا بر محاسبات اقتصادی کوتاه مدت و ساده اندیشانه باشد پرداخت هزینه های تحقیقاتی در بسیاری از موارد ، بجز صنایع پیشرفته نظامی که فعلاً " در اختیار ما قرار نمی گیرد قابل توجه نیست . حتی در مواردی از صنایع نظامی نیز میتوان ، از غیر قابل توجه بودن حرکات تحقیقاتی دم زد . اگر بنا باشد ما در کشور بعنوان مثال بر روی مسئله داروسازی تحقیقات کنیم شاید به صرفه نباشد . زیرا فلان کشور غربی قبلاً این تحقیقات را انجام داده و نتیجه را در پاکت در بسته ، نظیف و مرتب ، بسودن تأخیر در زمان بندی یا قبول ریسک شکست تحقیقات ، ارزانتر یا هم قیمت ، یا اندکی گرانتر از آنچه شما خود باید بعنوان هزینه تحقیقاتی بپردازید ، می فروشند . البته آنچه که به ما می فروشند علم نیست ، چند فرمول

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۹ -

شماره
پانزدهم
پوست

و دستورالعمل اجرائی است. آیا قابل توجه است که مدت‌ها نیرو و امکانات خود را گرفتار چنین مشغولیت‌های کم فایده‌ای کنیم؟

حتی در مواردی چون ساخت ادوات نظامی نیز در صورت حل برخی مسائل سیاسی انجام تحقیقات پایه‌ای می‌تواند از لحاظ اقتصادی توجه پذیر نباشد.

بر اساس چنین استدلال‌هایی هستند کسانی که تحقیقات را یک امر تزئینی تلقی می‌کنند مگر آنکه مستقیماً و در کوتاه مدت منجر به ساخت یک جنگنده پیشرفته شود. چنین جهش بیکاره‌ای هم که ناممکن است. پس این کتاب را ببوسیم و کنار بگذاریم و در منتهای شجاعت خود را از خرید قطعات منفصله و مونتاژ آن در داخل بیشتر نبرسیم. بصرف آنکه چنین برخوردی با مسائل علمی، شعارهای گذشته و حال ما را نفی می‌کند نمیتوان آنرا تخطئه کرد. چرا چنین برخوردی اشتباه است؟ چرا در باب تحقیقات اینگونه تعبیر کردن جامعه ما را از آینده‌ای روشن محروم می‌کند؟

بگذارید از جانبی دیگر سؤال کنیم. اگر تحقیقات امری گران خرج و تزئینی است چرا آن کشور فروشنده شیوه ساخت دارو، اینار می‌کند و این بار سنگین را بر عهده می‌گیرد. چرا صبر نمی‌کند تا کشوری دیگر هزینه‌های تحقیقات را بپردازد و او هم مثال ما تنها مصرف کننده نتایج بدست آمده باشد.

چرا بجای اینکار با کشورهای دیگر به رقابت برمی‌خیزد؟ زیرا با ذهنیتی پیچیده، علمی و دوراندیشانه با مبحث تحقیقات برخورد کرده است. زیرا تنها بخش کوچکی از نتایج واقعی یک تحقیق علمی در چهره اثرات اولیه آن نمایان می‌شود. قانون وحدت بین نیروهای الکتریسیته و مغناطیس که امروز زندگی بشر را متحول کرده است در زمانی که توسط فاراده کشف شد تنها بکار شعبده بازی می‌آمد. در همان زمان یکی از معاصران فاراده می‌نویسد "عموماً شایع شده که الکتریسیته پدیده خیلی جالب و سرگرم کننده‌ای است اما بارها دیده‌ایم که الکتریسیته به درد هیچ مصرف مهمی نمی‌خورد. در حالیکه به آسانی میشود مورد استفاده‌های مهم و انسانی چون موسیقی را بر شمرد. موسیقی دست نوازشی بر سر یتیمان است، موسیقی تسکین دهنده آلام است...".

آیا میتوان تحقیقات فاراده را هم عرض یک حقه شعبده بازان دانست. با چنان تعبیری از تحقیقات، ما چنین می‌کنیم. هر حرکت تحقیقاتی بمانند کشف الکتریسیته در بادی امر تنها بخش کوچکی از عجایب خود را بیان کرده است.

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۱۰ -

شماره
پانچ
پوست

مابقی نتایج این حرکت وقتی پدیدار می گردد که توسط گامهای علمی دیگر تکمیل شود. کامپیوترهای امروز همه فرزندان یک حرکت علمی خوارزمی هستند. چرا در زمان خود خوارزمی چنین کشفیات و اختراعاتی رخ نداد؟ زیر کار او در جوارانبوهی از حرکات علمی و تحقیقاتی دیگر انجام نمی شد. بخاطر همین بازدهی فزاینده نسبت به مقیاس، یک جامعه وقتی از اکسیر تحقیقات علمی سود می برد که سرمایه گذاری خود در این زمینه را وسعت دهد. وقتی مایک دستگاه یا یک فرمول شیوه ساخت را از خارج می خریم، یک واحد بازده از آن می ستانیم. اگر ۲ واحد خریدیم ستانده ما نیز ۲ واحد خواهد بود.

وقتی مادر زمینه تحقیقات یک واحد سرمایه گذاری می کنیم سود ما باز یک واحد است اما اگر سرمایه گذاری ما به ۲ واحد رسید سود ۴ می شود و اگر به ۱۰۰ رسید سود ۱۰۰ می شود و اگر به ۱۰۰۰ رسید فاصله نتایج شیوه اول و شیوه دوم آنقدر وسیع می گردد که منظر قابل حیران نخواهد رسید. این همان فاصله ای است که ما با بخشهایی از جهان امروز داریم.

اگر حداقل سرمایه گذاری لازم در تحقیقات ۱ واحد باشد ما امروزه مراتب کمتر از آن منابع خود را به این کار تخصیص می دهیم. بر اساس آمار سال ۶۰ در قبال هریک میلیون نفر از جمعیت خود تنها ۴۸ پژوهنده داشته ایم این نسبت در ژاپن ۳۸۰۸ نفر به میلیون در آلمان غربی ۶۲۴۱ پژوهنده به میلیون نفر است. (البته در این زمینه آخرین آمارها جمع آوری شده است ولی در طول ۷ سال گذشته ماحرکات قابل توجهی در زمینه رشد تحقیقات داشته ایم). بر اساس همان قانونی که به ۲ واحد سرمایه گذاری ۴ واحد سود می دهد وقتی مایکدهم واحد در تحقیقات هزینه می کنیم یکمدم واحد بهره بر خواهیم داشت.

مادر چنین وضعیتی قرار گرفته ایم و لذا است که صرف بودجه در تحقیقات علمی بنظر ما غیر اقتصادی و کم فایده می رسد.

البته ما نمی توانیم یکباره تمام روابط صنعتی و تجاری خود با جهان خارج را به امید نتایجی

جمهوری اسلامی ایران
نخست‌وزیر

شماره
تایخ
پوست

- ۱۱ -

که در آینده ، تحقیقات خواهد داد ، قطع کنیم ، رشد تحقیقات ما را به چنین امری ملزم نکرده است و یا ما تصمیم نداریم که همه چیز ، حتی آنچه غیراساسی است و تولید آن در داخل ارزش اقتصادی ندارد ، بدست خود بسازیم . پیشرفت علمی برای ما چنین توسعه‌ای ندارد . ما نمیخواهیم خود را از مزایای بین‌المللی محروم کنیم . ما برای استفاده از همین مزایا نیز که شده به تحقیقات نیازمندیم .

تحقیقات علمی امکان میدهد که بهره برداری ما از آنچه داریم و آنچه تهیه میکنیم بهینه باشد . به ما اجازه میدهد تا آنچه از دیگران می‌گیریم را هضم کنیم و همچنان که گوشت بر بدن می‌روانیم آنرا به اقتصاد بومی خود منضم نمائیم .

بدون تحقیقات چرخهای عظیم صنایع غولپناهی هستند که ما را می‌ترسانند و زنجیر میکنند بتباهی هستند که ما را به تعظیم در برابر خود و سازندگان خود وا میدارند . این الگوئی قابل عرضه به جهان نیست .

ما امروز بیش از همه چیز به دانستن نیاز داریم . دانشگاههای ما قلب تپنده آینده ایمن کشورند . از کنار مسائل آنها نمیتوانیم ساده بگذریم . بصر و وجود مشکلاتی در مورد خوابگاهها نمیتوان گفت ظرفیت دانشگاهها را کم کنید .

ما در مورد سرنوشت خود داریم صحبت میکنیم . اگر از عهده حل چنین ناملاطاتی برنیائیم سخن از مقام علم زدن لاف است و حرف از سرفروش دهی به جهان مستضعفان نیز به همچنین .

اینجانب لازم می‌بینم که در این بخش از سخنان خود به امر مهم عدالت اجتماعی نیز اشاره بکنم . ما بخواهیم یا نخواهیم در کار عرضه الگوئی نو به بشریت ، شده‌ایم . این الگو در وجه اقتصادی خود نمیتواند تنها به راههای افزایش تولید در جامعه بیانیدش و از مشکلات اساسی انسانها در رابطه با تأمین عدالت اجتماعی غافل شود .

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانزدهم
پوست

الگوئی که از تعصب نسبت به چنین امری بی بهره باشد - الگوئی که از پابرهنگان و محرومان غافل بماند و در برابر پرخوری ظالم و گرسنگی مظلوم ابراز بی تفاوتی کند با انقلاب اسلامی نسبتی نخواهد داشت .

کشورهای غربی سالهاست که در جهان سوم بر روی ایده گریز از عدالت اجتماعی تبلیغ میکنند آنها میگویند حرف از این آرمان زدن یعنی فقر را به مساوات تقسیم کردن ، آنها میگویند اگر تعصب نسبت به ایجاد چنین عدالتی کنار گذارده شود تولید افزایش می یابد و در نتیجه این امر آنچه بدست اقتصار محروم میرسد بیشتر از فقر عادلانه قبلی است . این تنها یک توصیف اقتصادی نیست ، یک دستور است . مؤسسات مالی غرب کشورهای در حال توسعه را به این روش فرامی خوانند ، از طرق مختلف (مانند شرایط وام و سرمایه گذاری) به قبول این شیوه وامیدارند . دو سؤال مطرح است ۱- این ادعا - نه حتی در شرایط اقتصادی کشورهای جهان سوم ، بلکه در خود غرب - آیا بسک واقعیت تجربه شده علمی است یا نسخه ای است که امپریالیستها برای مایجیده اند و خودشان را هم مداوا نکرده است . بعنوان پاسخ تنها به یک آمار که اخیراً توسط اداره دولتی جمع آوری اطلاعات آمریکا تهیه شده است اشاره میکنم . براساس بررسی های این اداره که در شماره دوشنبه ۱۹ دسامبر ۱۹۸۸ روزنامه های نیویورک تایمز و هوالدترینیون بچاپ رسیده است بین سالهای ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۶ که ریگان سیاستهای خود را با تز حل همزمان مشکلات اقتصادی آمریکا از طریق تشویق سرمایه داران بخش خصوصی به افزایش تولید به مرحله اجراء درآورد در حالیکه حد متوسط به قیمت ثابت درآمد طبقه مرفه این کشور نزدیک به ۱۳/۸٪ افزایش داشته ، درآمد پائین ترین طبقات ، نه تنها اضافه نشده است بلکه ۱۰/۹٪ نیز کاهش نشان میدهد .

۲- اصرار بیش از حد غربیها بر پیروی جهان سوم از این ایده نمیتواند بدون دلیل باشد . انگیزه آنها چیست ؟ سیر شدن شکمهای خالی چه ضرری به آنها میرساند ؟ دقیق تر بپرسیم . تداول و تمرکز ثروت در دست عده ای معدود چه سودی نصیب آنان میکند ؟ در بررسیهای نظریه پردازان

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تایخ
پوست

- ۱۲ -

توسعه استدلال میشود که قطبهای ثروت در جهان سوم بدلیل انگیزه‌ای که برای افزایش سود خود دارند به صورت طبیعی به قطبهای سرمایه‌داری در مادرشهرهای اروپا و آمریکا جذب میشوند و ابزار دست آنان در اقتصاد کشورهای جهان سوم هستند . برای بیگانگان این ابزار از کم ارزشی برخوردار نیست . فرق بود و نبود آن اندک نیست . همانند آنکه یک نجار بخواهد آره و میخ و چکش را هم خود تولید کند یا اینکه همه را با قیمت ارزان از بازار آزاد بخرد .

دست برداشتن از شعار عدالت اجتماعی موجب افزایش رفاه در جامعه نمیشود ، بلکه بعکس ، حتی اگر منظور تنها افزایش تولید در جامعه باشد نیز چاره‌ای از تأمین رفاه محرومان نیست . این نتیجه‌ایست که حتی کاپیتالیست‌های غربی نیز بدان رسیده‌اند . قوانین مربوط به حداقل دستمزد ، حداکثر ساعات کار ، بیمه‌های درمانی و بیکاری ، تأمین اجتماعی ، آموزش و پرورش رایگان و ... در این کشورها شدیدتر از هر جای دیگر اجراء میشود . انگیزه آنها چیست ؟ دلسوزی برای کارگران و افراد بی بضاعت در بین نمیتواند باشد . زمانی گفته میشد هدف بستن دهان کمونیستها و جلوگیری از حرکت‌های اجتماعی چپ‌گرایانه است . امروز که کمونیسم به بن‌بست رسیده‌است چرا این سیاستها بیگیری میشود . تأثیری که رشد علم مدیریت در ایجاد چنین حرکتی داشته شاید کمتر از تحریک چپ‌گرایان نباشد . علم مدیریت ثابت کرده است بازدهی تلاش انسانها با چنین روشهایی بیشتر خواهد بود . همانگونه که اگر در یک کارگاه دو برابر ظرفیت کارگر کار کند بازدهی دو برابر نمیشود بلکه شاید به نصف هم برسد ، بزرگ فرد نیز چنانچه فشارهای مادی و روانی بیش از حد وارد گردد بیش از آن مقداری که او از حقوق خود محروم می‌ماند کارگاه از بازدهی او بی‌بهره میشود . اینها واقعیت‌های پذیرفته‌شده مدیریت است . علاوه بر این همانگونه که پیشتر نیز گفته شد در سطح کلان جامعه امروز دیگر نیروی بازو عامل اصلی تولید نیست . خلاقیت‌های

کارساز و نوآوری‌های دم‌بدم کاخ تمدن امروز را برافراشته‌است . ما به اندازه‌ای که گنج‌های بشری جامعه خود را استخراج میکنیم میتوانیم به افزایش سطح رفاه جامعه امیدوار باشیم . جهت تشریح این نکته بسیار مهم و بعنوان تقدیر از دانشمندان این کشور تنها دو نمونه از تأثیر خارق‌العاده این خلاقیت‌ها را بازگو کنم .

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تایخ
پیوست

- ۱۴ -

در طول سالهای جنگ یکی از مشکلات جدی کشور در فعال نگاهداشتن سیستمهای پدافند هوایی تهیه لامپهای مخصوص این سیستمها بود. این لامپها را در بازار سیاه با منت و با قیمتهای گزاف گاهی بما میدادند و گاهی هم نمیدادند قیمت برخی از انواع این لامپها و بالاخره ارزاقیت تریس آنها به قیمت ده هزار دلار تهیه میشد تا اینکه دانشمندان ما در جریان تحقیقات خود به تکنولوژی ساخت و در مواردی تعمیر این لامپها دسترسی پیدا کردند. صرفهجوییهای انجام شده غیر قابل باور بود. لامپهای ۵۰۰۰۰ دلاری با کمتر از ۵۰۰۰ ریال هزینه در داخل کشور تولید شد و لامپهای ۱۰۰۰۰ دلاری با کمتر از ۴ دلار هزینه ارزی بدست ما رسید. به علاوه تکنولوژی ساخت لامپهای بسیار گرانبه را در اختیار ما قرار گرفت که ارزش آن با ریال و دلار قابل سنجش نیست. این ارزشهاست که برای جامعه رفاه به ارمغان می آورد. بعنوان نمونه ای دیگر از سنگر سازندگی مثال میزنم. یکی از صنایع گرانبه است ارزبر و ضروری برای کشور با سواحل وسیع ما، صنعت اسکله سازیست. یکی دیگر از دانشمندان مسافر سالهای اخیر شیوه جدیدی برای احداث سازه های دریائی ابداع کرد و هزینه ساخت اسکله های کوچک که مورد نیاز فراوان کشور است را بصورت موثری کاهش داد.

از همین شیوه در تکمیل تأسیسات آب شیرین کن جزیره قشم استفاده شد و آبیگری که با ۱۹ میلیون مارک هزینه ارزی بنا بود ۴۰۰۰ متر مکعب آب در ساعت تامین کند، با کمتر از ۲۸ میلیون تومان هزینه ریالی از بهمن امسال ۸۰۰۰ متر مکعب آب در ساعت به آب شیرین کن های این جزیره خواهد رساند. این خلاقیتهاست که مردم محروم قشم را از یک تاریخ تشنگی باز میستاند.

بدون عدالت اجتماعی باید از نقش عنصر خلاقیت در افزایش سطح رفاه جامعه تقریباً قطع امید کرد. در تاریخ ما چند انسان بالقوه "بوعلی" میتوان یافت که بخاطر فقر حتی یک کتاب هم ورق نکرده باشد؟ بدون عدالت اجتماعی این داستان همچنان ادامه دارد. بدون عدالت اجتماعی هر ساله صدها و هزارها گنج نادر این جامعه از فرط تنگدستی ترک تحصیل میکنند. استعدادهایی که در صورت رشد با قدرت مدیریت خود میتوانند کشوری را متحول نمایند بخاطر نان شب مقروض میشوند آنها که بایست

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانچ
پوست

- ۱۵ -

آینده ساز فرهنگ ما باشند چه بسیار که حتی نوشتن و خواندن نیز نمی آموزند . بدون عدالت اجتماعی این سرمایه های بشری بمثابة انبان بذری هستند که گوشه ای افتاده باشد . مگر بادی بوزد و دانه ای را به کنار جوئی برساند تا نهالی سبز شود . به این یک نهال چه امیدی میتوان داشت .

البته عدالت اجتماعی شرط کافی برای بهره برداری از این ثروتهای انسانی نیست . اما شرط لازم هست و البته راه تامين چنین عدالتي الزاما افراطهای چپگرایانه نیست . اما راه گریز از این افراط هم سنگ زراندوزان را به سینه زدن نخواهد بود . تامین عدالت اجتماعی به تعطیل بخش خصوص نیاز ندارد احقاق حق محرومان در گرو تضییع حق کسی نیست . عدالت اجتماعی یک اصل است که باید همه بر روی آن صادقانه اتفاق کنیم و نظام خود را بمثابة یک الگو ، با توجه به آن به جهان عرضه نماییم ، " چگونه به این عدالت خواهیم رسید ؟ " . سئوالیست که در باره آن باید پی در پی بحث نمود و در پاسخ بدان خود را گرفتار پیش داوریها نکرد .

مبحث عدالت اجتماعی و مسئله حمایت از محرومان در سالهای گذشته در معرض مجادلات بسیار بوده است ، حتی رسید زمانی که از سوی بعضی جناحها دولت به خاطر اصرار بر چنین موضعی در مرز ارتداد معرفی شود ، خوشبختانه اکنون بر اثرا تکیدهای پی در پی رهبری ، حمایت از محرومان به عنوان یک اصل و یک گرایش تغییرناپذیر در نظام ما ، جای خود را باز کرده است .

امروز به همه این خبر رسیده است که اسلام ناب محمدی اسلام دفاع از محرومان و پایبرهنه هاست و اسلام دفاع از مرفهین بی درد و سرمایه داران ، اسلام آمریکائی است .

در پرتو اسلامی که امام امت معرفی میکند دفاع از کوخ نشینان در مقابل کاخ نشینان و دفاع از توده های عظیم میلیونی ، اقشار مستضعف اعم از کارمند و کارگر و روستائی و صنوف ضعیف ، بخشی تفکیک ناپذیر از هویت حکومت اسلامی است .

باید همه این گرایش را بفتن آن یک اصل ، صمیمانه بپذیریم . در شیوه برخورد برخی با این اصل متأسفانه گاهی صیغه صمیمیت به چشم نمی خورد .

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانزده
پوست

- ۱۶ -

دولت برای مستضعفان هرچه کرده است کم است ، منتهی این بدان معنی نیست که عده ای یک-روزبزرگترین جرم دولت را حمایت از محرومان بدانند و یک روز حمایت خدمتگزاران از مستضعفان را با تبلیغات خود امری شعاری و بی محتوا جلوه دهند .

باز در کشور سیاست عده ای برایین قرار گرفته است که برای لوٹ نمودن هراقدام مثبتی دایه دلـــــسوزتر از مادر شوند .

در اوایل انقلاب بازار این نوع عوامفریبی ها داغتر از این بود . روزی که دانشجویان پیرو خط امام لانه جاسوسی را گرفتند گروهکها جلوی در سفارت هیاهو براه انداخته بودند که پس چسرا گروگانها را اعدام نمی کنید ، دست راستی ها حمله به سفارت شوروی را می پسندیدند . تا بگویند چرا شعار نه شرقی نه غربی را فراموش کرده اید . دست چپی ها سراغ سفارت انگلیس را می گرفتند تا بگویند مگر انگلیس از امریکا بدتر نیست . هدف آنها چه بود ؟ لوٹ کردن یک اقدام انقلابی . آنها انقلابی تر از دانشجویان پیرو خط امام نبودند . بلکه میخواستند پرونده اشغال لانه جاسوسی بسته شود .

جای ناسف است که این شگردها دوباره در کشور رایج گردد .

دولت اگر مچ چند مدیر فاسد را که از زراندوزان و مفسدان اقتصادی حمایت می کرده اند بگیرد ، خواهان دستگیری و محاکمه همه مدیران و کارمندان دولت میشوند . می گویند پس معلوم شد مرکز فساد خود دولت است نه مرفهین بی درد و کسانیکه به هنگام جانبازی مستضعفان مشغول میوه چینی از زقوم احتکار بوده اند . دولت و ملت با این شیوه عمل بیگانه نیستند .

آنها باید بدانند که نه کشف و انهدام شبکه های فساد متوقف خواهد شد ، و نه کارمندان شریف دولت با این اتهامات ، که به نیت های شومی به آنها وارد میشود از خدمتگزاری صادقانه به مردم دلسرد می گردند .

آیا صدها هزار کارمند بسیجی که در طول جنگ هرسال به جبهه گسیل می شدند ، همه فاسدند ؟

آیا ما موران شهرداری خسرمشهر که در طول جنگ خیابانهای منتهی به خونین شهر گلکاری میکردند همه فاسدند ؟

آیا کارگران و کارمندان و مسدیسران صنایع و کارخانه های ما که از زیر بیماران بسا

جمهوری اسلامی ایران
نخستین وزیر

شماره
پانزدهم
پوست

- ۱۷ -

قامت خونین بیرون می آمدند و قبل از آنکه زخمهایشان مرهم ببیندکار بازسازی را شروع میکردند همه فاسدند.

آیا دولت چون دفاع از جیب های انباشته را رسالت خود نمی داند تبلیغاتچی است ؟ یا دلیلی متقن تر از این هم برای گفته خود دارید.

می گویند دولت در حمایت از مستضعفان جز شعاردادن و تبلیغات هیچ نکرده است.

دولت اگر تسلیم هیاهوی زر اندوزان شده بود و سیستم سهمیه بندی کالاهای اساسی را به اجرا در نمی آورد در سالهای گذشته صدها هزار نفر در معرض گرسنگی و مرگ قرار میگرفتند آیا این شعار است ؟ اگر سیاستهای پولی کشور وقف مبارزه با تورم نمی شد ما نیز ممکن بود مانند بسیاری از کشورهای جهان سوم دچار تورمهای سه رقمی شویم . این جهت گیری روشن آیا شعار است . اصلاح ساختار نقدینگی و کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل نقدینگی ، سمت گیری تسهیلات بانکی به سوی فعالیتهای تولیدی و بویژه رشد اعتبارات جذب شده از سوی بخش کشاورزی و کاهش سهم بخش بازرگانی و خدمات در تسهیلات اداری آیا شعار است . ۴۳۰ میلیارد ریال قرض الحسنه پرداختی از سوی بانکها به کشاورزان ، کارگران ، کارمندان ، رزمندگان و مردم عادی چگونه ؟ آیا اینها همه شعار است .

علیرغم سخت ترین مشکلات اقتصادی که بر کشور تحمیل شده بود دولت نان را ارزان و به وفور بدست محروم ترین اقشار این جامعه رسانده است ، در کدام یک از سالهای بحرانی دیگری از تاریخ این کشور چنین بوده است ؟ آیا این شعار است .

در جهان کشوری جز ایران وجود ندارد که در آن قیمت دارو این قدر ارزان باشد و ده سال مدام ثابت بماند ارزانی دارو به نفع کیست ؟ آیا این شعار است ؟ بودجه چندین وزارتخانه و نهاد انقلابی مستقیماً برای خدمت به اقشار مستضعف این جامعه هزینه میشود ، سیاستهای مالی ، سیاستهای عمرانی ، سیاستهای محرومیت زدائی ، همه و همه منافع محرومان را دنبال میکند . آیا اینها شعار است ، سوبسیدهای کالاهای اساسی در طول سالیان طاقت فرسای جنگ ، اعتبارات سهل الوصول برای کشاورزان و اعتبارات تضمین شده دولت تحت عنوان تبصره ۳ برای

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
تایخ
پوست

- ۱۸ -

سرمایه‌های کوچک آیا شعار بوده است؟ کمیته امداد آیا نه اینست که با بودجه دولت میگردد.
آیا همه اینها شعار است؟

دولت اسلامی تحت هیچ شرایطی نمی تواند سیاست خود را سیاست دفاع از قارون ها قرار دهد. این بخش انفکاک ناپذیر از ماهیت حکومت اسلامی ماست، آیا اینها شعار است؟ البته سالهای سختی را پشت سر گذاشته‌ایم و در این سالها مستضعفان بیشترین بار مشکلات را بر دوش کشیده‌اند اما دولت یک لحظه غفلت از رنج محرومان را برخود نبخشیده است اینجانب بعنوان یک خدمتگزار کوچک در مجلس محترم باید اعلام کنم ما در عین آنکه مشکلات زیادی در زمینه اقتصادی داریم دور نمای امید بخشی را نیز در این افق مشاهده میکنیم.

اگر سوال شود که موقعیت اقتصادی امروز ما جدای از دیروز و فردا ، چگونه است ؟ اینجانب خواهم گفت مناسب است ما ضمن پاسخگویی به بسیاری از نیازهای ضروری مردم برخی ضرورتها را پاسخ نمیدهد. اما اگر امروز را نقطه گذری میان امروز و فردا بدانیم فردا روشن است، ما به جهان خارج بدهی نداریم ، تحقیقات بعنوان یکی از پایه‌های اصلی توسعه کشور در میهن ما جان گرفته است ، سرمایه گذاریهای پایه‌ای علیرغم جنگ قطع نشد و جز در زمینه برق کسه کمبودهای جدی ولی قابل جبرانی در طول پنج سال آینده نخواهیم داشت ، اشکالات عمیق به ثمر نشستن طرحهای مهم انقلاب طی سالهای آینده ، چهره اقتصادی کشور ما را دگرگون خواهد کرد . ما مدیریت آبدیده در کوره حوادث داریم و مهمترینها ، ملت مصمم و آگاه ماست که احساس ناتوانی را دهسال پیش به پشت سر نهاده و در طول یک جنگ گسترده قدرت مقاومت خود را نشان داده است . ما برای حفظ انقلاب خود و تمام ارزشها و آرمانهای آن و برای پایه گذاری یک اقتصاد مستقل از سلطه بیگانگان همه چیز داریم ، البته هستند کسانی که تحت تاثیر شرایط ویژه و اجتناب ناپذیر پس از جنگ و یا به عللی که باید مورد

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانزدهم
پوست

- ۱۹ -

توجه قرار گیرد و یا حتی از روی دلسوزی بذرنومیدی را در جامعه می یابند . این کار با هر انگیزه ای که صورت می گیرد خدمت به دشمنان اسلام و انقلاب است . این شیوه برخورد با مسائل ، اگر ناشی از بدبینی نباشد و حتی اگر ناشی از دلسوزی هم باشد از عدم اعتقاد به قدرت مردم و عدم شناخت از ظرفیتهای بالفعل و بالقوه اقتصادی کشور ناشی میشود .

آیند تلاش عظیمی که در زیر بار آنها و فشار جنگ و کمبود ارز در بخش بخش این کشور صورت گرفت از یادها رفته است ؟ پالایشگاه اصفهان ۱۴ بار بمباران شد و ما آن را از نو ساختیم . صنایع فولاد ما بمباران شد آنرا نو سازی کردیم . صنایع سنگین ما زیر حملات سنگین هوایی قرار گرفت ولی لحظه ای از خدمت به دفاع مقدس و مردم باز نایستاد . در نیروگاهها دهها نفر شهید دادیم ولی از روی فلج شدن کشور علی رغم کمبودها بر دل جنایتکاران جنگی و اربابان آنها ماند . در کاخهای ما کارگران در زیر غرش توپها و بمبها و در میان آتش و خون دست از جان شستند و دست از کار نکشیدند .

ما در زیر سخت فشارهای اقتصادی و سیاسی به جهان ثابت کردیم که بایبندی به سیاست شرقی غربی برای ملتها یک آرزوی دست یافتنی است . ما علی رغم تمامی مشکلات در افغانستان بر مواضع اصولی خود پای فشردیم . ما علی رغم تمام تلاشهای دوا بر قدرت دست از حمایت خود از مبارزان افغانی و لبنانی برنداشتیم ، ما میتوانستیم نرمش نشسان دهیم و موثک بگیریم . ما میتوانستیم از آرمانهای خود دست برداریم و بجای آن وام بستانیم . ولی ما بندگان خداوند را ترجیح دادیم . ما در برابر تمامی طوفانهای که کشور را آماج خویش قرار داده بود از تمامیت نظام خود حراست کرده ایم . این یک افتخار است که در طول ۸ سال جنگ پخش مستقیم حتی یک نطق پیش از دستور مجلس در کشور ماقطع نشد . علی رغم جنگ اگرچه نهادهای قانونی کشور بنا بر ضرورت گاهی از وظائف خود فراتر رفتند و گاهی وظائف خود را واگذار کردند ، این یک افتخار است که نظام ما با قدرت چارچوبهای اصلی قانون اساسی را حفظ کرده است .

ما بصورت معجزه آسائی مقاومت کردیم و جهان را به شگفتی آوردیم .

ما همان ملتیم ، در شرایطی به مراتب سهل تر و با آینده ای روشن در پیش

جمهوری اسلامی ایران
نخستین وزیر

شماره
تایخ
پیوست

- ۲۰ -

البته بجز یک عده نومیدان خوش نیست ، جغدهائی هم هستند که همواره بردیوارهای شکسته می نشینند و چشم دیدن آبادی را ندارند .

آن کسی که می گوید هیچ نداریم ، یا نمی داند یا باید خواهی و ساده اندیشی توأمان ، می خواهد ما تعدیلی در مواضع انقلابی خود ایجاد کنیم ، آن کس که می گوید در جامعه هیچ نداریم ، یا واقعیتها را نمی بیند ، یا می بیند و انکار میکند تا برای داشتن ، دست به سوی بیگانگان دراز کنیم .

همه باید نسبت به وجود چنین نیاتی بدبین باشیم ، به ویژه در زمینه استفاده از اعتبارات خارجی باید ترفندهای تجربه شده استکبار جهانی را از یاد نبریم ، البته اصل ۸۰ قانون اساسی برای این منظور راهائی را پیش روی ما نهاده است ، من نمی گویم این راهها را بندیم و مسئله را بیه صورت مطلق رد کنیم . طرحهائی هست که یک دلار سرمایه گذاری امسال ما در آنجا دو دلار در سال آینده بازمی گرداند . اگر بر استیسی بتوان در چنین پروژه هائی با محاسبه قدرت پرداخت آینده ، از اعتبارات استفاده کرد ، تعصیبی در برداشتن این قدم نیست ، منتهی باید استفاده از اعتبارات خارجی را تنها و تنها در شرایط بسیار ضروری مجاز بدانیم و هر قدمی در این زمینه با رعایت اصل ۸۰ قانون اساسی ، یعنی در صورت تصویب نمایندگان مجلس برداشته شود .

راحتترین کار برای دولت آن بود که بعد از جنگ به بیانه رفع کمبودها به استقراض و اعتبارات میان مدت و دراز مدت خارجی رو بیاورد و به قیمت گذشتن از بسیاری اصول و آرمانهای انقلاب ^{حدم می} بازارها را پر و چشم هارا سیر کند و به این ترتیب آینده کشور را بفروشد ولی دولت همواره در مقابل چنین وسوسه ای مقاومت کرده است و به استفاده از اعتبارات خارجی حتی در زمینه طرحهای تولیدی ویژه و مهم چون اکل میته نگاه میکند .

جاء دارد که در این قسمت از بحث به نظرات روحانیت و طلاب متفکر و انقلابی و روشنفکران و متفکران و دانشجویان عزیز کشورمان اشاره نمایم و اعلام کنم که دولت به دیدگاههای نقد آمیز این قشر عزیز از جامعه اسلامی بعنوان

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانزدهم
پوست

- ۲۱ -

موهبتی برای پیشرفت و جلوگیری از انحراف نگاه می کند. ما حساسیت های سنجیده این قشرا نه تنها باعث تضعیف دولت و نظام اجرائی نمی دانیم بلکه آنرا نشانه امید بخشی از فعالیتهای سرشار از زندگی همه ملت و نیز تعمیق و استقرار ارزشهای اسلامی در بطن جامعه خود می بینیم. دولت عمیقا تکیه حوزه و دانشگاه را برای ایستادگی روی اصول مقدس انقلاب اسلامی درک میکند و تلاش میکند برای استقرار این اصول که همان استقرار ارزشهای شأت یافته از اسلام ناب محمدی است استوار و محکم بایستد.

لایحه بودجه سال ۶۸ کل کشور اینک به مجلس محترم تقدیم میشود. به فاصله ای از تقدیم این لایحه برنامه ۵ ساله توسعه اقتصادی کشور نیز جهت تصویب در اختیار نمایندگان مردم قرار خواهد گرفت. باتوجه به تقارن ارجاع این دو لایحه به مجلس ممکن است این نظر در میان نمایندگان محترم تقویت شود که بودجه سال ۶۸ نیز در چهارچوب برنامه ۵ ساله مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به تجربیات گذشته و زمان نسبتا زیادی که تصویب لایحه برنامه پنجماله نیاز دارد باتوجه به صدماتی که تصویب بودجه های یکدوازدهم می تواند داشته باشد دولت چنین کاری را توصیه نمی کند. کوشش شده است تا لایحه بودجه سال آینده با حداقل تغییرات نسبت به بودجه مصوب سال ۶۷ به مجلس محترم ارائه گردد تا بخش عمده وقت نمایندگان و نیروی کارشناسی کشور بتواند پس از تصویب لایحه بودجه به خدمت برنامه ۵ ساله درآید. دولت امید وار است مجلس نیز در بررسی این لایحه با دیدگاه مشابهی برخورد نماید. بدیهی است کلیه ملاحظات ریز بینانه در مورد بودجه سال آتی میتواند در چارچوب برنامه اول جمهوری اسلامی در فرصتی بازتر مورد توجه قرارگیرد و در صورت نیاز اصلاحات لازم انجام شود.

اهم ویژگیهای لایحه بودجه سال ۶۸ کل کشور بشرح زیر است.

— هزینه های بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۶۸ در مجموع معادل ۳۸۵۶/۱ میلیارد ریال برآورد شده است که ۳۵۵۰/۹ میلیارد ریال از آنرا هزینه های جاری و ۸۵۵/۲ میلیارد ریال را هزینه های عمرانی تشکیل میدهد. بدون در نظر گرفتن هزینه های ناشی از جنگ تحمیلی،

جمهوری اسلامی ایران
نخست‌وزیر

شماره
پانزدهم
پویست

- ۲۲ -

هزینه های جاری دولت در سال ۶۸ نسبت به سال جاری از رشدی معادل ۳/۲٪ برخوردار خواهد بود.

— منابع ارزی کشور در سال آینده از تنوع بیشتری برخوردار میشود و صرف نظر از درآمدهای سنتی ارزی، عایدات ناشی از صدور نفت کوره و گاز نیز در دریافت های خارجی منظور شده است. — فصول آموزشی، بهداشتی و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه سال ۶۸ از اولویت خاص برخوردار است و هزینه های مربوط به آنها بیش از ۳۷٪ کل بودجه را به خود اختصاص میدهد.

— در امور اقتصادی اولویت اساسی به فصول آب و کشاورزی داده شده است به نحوی که اعتبارات منظور شده در این دو فصل نسبت به رقم مشابه سال جاری ۱۰/۵٪ افزایش از خود نشان میدهد.

— در قسمت درآمدها، تأکید اساسی بر درآمدهای مالیاتی بوده است به نحوی که سهم این بخش از درآمدها در کل عایدات بودجه عمومی دولت از ۴۱/۷٪ در سال ۶۷ به ۴۸/۲٪ در سال ۶۸ رسیده که نسبت به رقم مصوب در بودجه سال ۶۷ از افزایشی بالغ بر ۱۱٪ برخوردار است.

همچنین وقوع بهبودی چشم گیر در ترکیب درآمدهای مالیاتی پیش بینی شده است. سهم مالیات های مستقیم در کل مداخل مالیاتی کشور در بودجه مصوب سال ۶۷ حدود ۴۸/۸٪ در نظر گرفته شده بود که این سهم در لایحه بودجه سال آینده به ۶۱/۱٪ افزایش یافته است این افزایش نقش قابل ملاحظه ای در عادلانه تر نمودن توزیع درآمدهای کشور میتواند ایفا کند.

بخشی از اهداف کمی مورد توجه در لایحه بودجه سال ۶۸ به شرح زیر است.

در بخش نیرو با استفاده از اعتبارات عمرانی و نیز عواید حاصل از فروش برق، عملیات اجرایی نیروگاه های در دست احداث (با ظرفیتی بالغ بر ۸۰۰۰ مگاوات) همچنان ادامه خواهد یافت. در سال ۶۸ پیش بینی میشود ۴۴۵ مگاوات از ظرفیت مزبور به بهره برداری برسد همچنین

با اتمام عملیات اجرائی واحد دوم نیروگاه اصفهان با ظرفیت ۳۲۰ مگاوات و واحد چهارم نیروگاه شهیدمنظری با ظرفیت ۲۰۰ مگاوات در سال جاری ، بهره برداری از واحدهای مزبور در سال آتی آغاز خواهد شد و نیز پیش بینی میشود بازسازی واحد دوم نیروگاه رامین و واحدهای دوم و سوم نکه در سال آینده پایان بپذیرد و آماده بهره برداری شود .

پیش بینی تولید انرژی برق در سال ۶۸ در مقایسه با برآورد عملکرد آن در سال ۶۷ رشدی نزدیک به ۸ درصد را دارا خواهد بود .

در سال ۶۸ با استفاده از اعتبارات عمرانی ملی و روستائی پیش بینی شده و سایر اعتبارات قابل جذب ۷۵۰ روستای دیگر در برنامه برق رسانی وزارت جناب سازندگی قرار گرفته است .

در بخش نفت سیاستهای خاص اعمال شده در بودجه سال ۶۸ عبارتند از

- تلاش در جهت اتمام بازسازی و نوسازی طرحها و تأسیسات صدمه دیده در اثر جنگ تحمیلی

- ایجاد تأسیسات لازم جهت تنوع بخشیدن به مبادی صدور نفت خام

- افزایش ظرفیت پالایش کشور

- افزایش تولید در میادین نفتی مشترک

در سال آینده در بخش نفت ظرفیتهای جدید زیرمورد بهره برداری قرار خواهد گرفت

- پالایشگاه آبادان به ظرفیت ۱۳۰ هزار بشکه در روز

- کارخانه گاز مایع ماهشهر به ظرفیت ۳۰ هزار بشکه در روز

- پالایشگاه گاز کنگان (فاز نار) به ظرفیت ۳۴ میلیون متر مکعب در روز

- خطوط لوله گاز مارون - گندمکار بطول ۲۴۰ کیلومتر

در بخش گاز اهداف کلی در چهارچوب لایحه بودجه سال ۶۸ عبارتند از .

جمهوری اسلامی ایران
نخست وزیر

شماره
پانزده
پوست

- ۲۴ -

- اجرای خطوط اصلی انتقال گاز بطول ۵۰۰ کیلومتر

- اجرای شبکه‌گذاری بطول ۳۰۰۰ کیلومتر

- اعطاء ۲۱۰۰۰۰۰ انشعاب جدید

- تامین ۴۲ میلیون متر مکعب مصرف روزانه گاز طبیعی

در سال ۶۸ در بخش راه و ترابری در چارچوب توسعه و بهسازی شبکه راههای ملی ، حدود ۲۷۳۰ کیلومتر راه در دست ساختمان و ۵۷۲۷ کیلومتر راه در دست بهسازی خواهد بود . بیش بینی میشود از این طریق تا پایان سال حدود ۱۰۴۰ کیلومتر راه تحویل و به شبکه راههای کشور افزوده شود ، همچنین بهسازی حدود ۱۲۰۵ کیلومتر از راههای موجود پایان خواهد یافت .

در برنامه توسعه و بهسازی شبکه راههای استانی ، جمعاً حدود ۱۶۹۶ کیلومتر راه فرعی در دست ساختمان و ۱۲۳۱ کیلومتر راه فرعی بهسازی خواهد شد . بیش بینی میشود از این طریق تا پایان سال ۶۸ حدود ۴۴۵ کیلومتر راه فرعی تحویل و به طول شبکه راههای کشور افزوده گردد . همچنین بهسازی ۲۹۵ کیلومتر از راههای مذکور پایان یابد ، علاوه بر این در سال ۶۸ ، ۱۹۸۳ کیلومتر راه مرزی احداث و یا بهسازی خواهد شد که بیش بینی میشود - ۱۷۵ - کیلومتر از راههای مذکور تحویل گردد .

در چارچوب برنامه احداث راههای روستائی راههای در دست احداث ، حدود ۷۲۰۰ کیلومتر خواهد بود که بیش بینی میشود تا پایان سال حدود ۳۱۰۰ کیلومتر آن تحویل گردد .

در طول سال آتی جمعاً حدود ۱۲۷۶ کیلومتر خط آهن در دست اجرا خواهد بود . با توجه به ظرفیتهای ایجاد شده در بنادر بازرگانی به حدود ۳۱ میلیون تن در سال بالغ میگردد در برنامه احداث و بهسازی بنادر ایجاد بنادر کوچک چند منظوره و بنادر صیادی در نواحی جنوبی کشور مورد تأکید قرار دارد . در سال ۶۸ در ارتباط با این برنامه ضمن تکمیل بندر امام خمینی

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۲۵ -

شماره
تایخ
پیوست

و توسعه بندر بوشهر، بنادر کوچک قشم، جاسک، لنگه، دیلم و کناره، مورد بهره‌برداری قرار خواهند گرفت
در ارتباط با برنامه حمل و نقل جاده‌ای، احداث چهارپایانه بار، در بنادر بوشهر، امام خمینی، چاه بیسارو
بندر عباس، به اتمام خواهد رسید.

در لایحه بودجه سال ۶۸ در راستای برنامه‌های مختلف بخش کشاورزی، فعالیت‌هایی چون تسطیح
اراضی در سطح ۵ هزار هکتار، زهکشی در سطح ۴ هزار هکتار، لایروبی قنوات در حد ۲۰۰۰ کیلومتر، تهیه طرح
نظارت و همکاری در امر ۱۰ هزار کیلومتر پوشش انبار سنتی، تولید ۸۴/۵ میلیون اصله نهال، جنگل کاری
در سطح ۱۲ هزار هکتار، برداشت ۵۸۰ هزار مترمکب چوب، تثبیت شن در سطح ۲۱۱ هزار هکتار، ترویج
و کمک به کشت گندم دیم در سطح ۳ میلیون هکتار، ترویج و کمک به کشت نباتات علوفه‌ای در سطح
۹۰۰ هزار هکتار، از اهداف عمده بخش کشاورزی خواهد بود.

در بخش آموزش عالی و تحقیقات در سال ۶۸ تعداد دانشجویان به ۲۴۵،۱۹۲ نفر می‌رسد که
۲/۵ درصد آن در دوره کاردانی و ۹۷/۵ درصد در دوره‌های کارشناسی و بالاتر آموزش می‌بینند، تعداد
دانشجویان لیسانس و بالاتر در سال ۶۸ حدود ۲۱ درصد نسبت به سال ۱۳۶۷ افزایش یافته است، قابل
ذکر است که در سال آتی تعداد ۱۶۵۷۴ نفر از دانشجویان فصل آموزش عالی و تحقیقات شامل ۱۵۳۷۳ نفر
در سطوح تحصیلی لیسانس و بالاتر فارغ التحصیل خواهند شد.

تعداد فارغ التحصیلان لیسانس و بالاتر گروه‌های تخصصی پزشکی و فنی - مهندسی به ترتیب ۲۵۳۹ و ۳۶۰۹
نفر برآورد می‌شود، در چهارچوب فصل بهداشت، درمان و تغذیه انجام فعالیت‌ها در راستای برنامه‌های این
فصل بطور مؤثری در سال ۶۸ ادامه خواهد داشت، پوشش واکسیناسیون کودکان کمتر از ۶ سال و دانش‌آموزان
و مادران باردار تا حد امکان و بهبود تغذیه کودکان نیازمند در مناطق روستایی کشور از فعالیت‌های عمده
برنامه خدمات بهداشتی خواهد بود، ادامه عملیات و احداث حدود ۳۲۳۹ تخت بیمارستانی و ساختمان
و تجهیز ۷ پایگاه انتقال خون در برنامه خدمات درمانی صورت خواهد پذیرفت.

در لایحه بودجه سال ۶۸ در فصل تأمین اجتماعی و بهزیستی پیش بینی شده است که حدود
۱۰ میلیون نفر از مشمولین قانون تأمین اجتماعی از برنامه‌های حمایتی برخوردار گردند، هدف کمی
برنامه توان بخشی در فصل مورد بحث ارائه خدمات توانبخشی و نگهداری حدود
۱۶۰۰۰۰ معلول در ۳۰۴ واحد توانبخشی می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۲۶ -

شماره
پانزدهم
پوست

ضمناً در سال ۶۸ عملیات احداث ۵ مرکز توانبخشی و ۱۲ مرکز آزمایشگاهی جانبازان انقلاب اسلامی، تمام خواهد شد.

در فصل منابع آب با توجه به ساخته شدن سدهای مختلف در سالهای گذشته و عدم احداث شبکههای آبیاری، اولویت بر اجرای شبکههای فرعی بمنظور استفاده از آب تامین شده در مزارع و افزایش راندمان آبیاری بوده است. که در همین رابطه در سال ۶۸ حدوداً ۸۶۵۰ هکتار از اراضی زیرسدها به زیر کشت آبی خواهد رفت.

در بودجه پیشنهادی سال ۶۸ فصول آموزش بخصوص، فصل آموزش و پرورش عمومی از اولویت خاصی برخوردار است، پیش بینی می شود که تعداد کل دانش آموزان تحت آموزش این بخش در سال ۶۸ حدوداً به ۱۳،۳۰۷ هزار نفر خواهد رسید که افزایش تعداد دانش آموزان نسبت به سال ۶۷ حدوداً ۶/۵ درصد است، در مجموع فعالیتهای این بخش نهضت سواد آموزی، آموزش حدوداً یک میلیون نفر از بزرگسالان را بر عهده می گیرد و نزدیک به ۱۵۰ هزار نفر از کودکان لازم التعلیم مناطق روستائی و محروم تحت پوشش این نهضت قرار خواهند گرفت.

در سال ۶۸ در چارچوب برنامههای مربوط به فصل آموزش فنی و حرفه‌ای تعداد افراد تحت پوشش این آموزشها به ۴۳۳۲۵۴ نفر بالغ خواهد گردید که نشان دهنده رشدی معادل ۷ درصد نسبت به سال ۶۷ می باشد، در آموزش کاردانی با توجه به نیاز کشور، آموزش کشاورزی بارشد بیش از ۲۲ درصد در سال و پس از آن آموزش صنعتی بارشد ۱۷ درصد در سال از اولویت ویژه‌ای برخوردارند.

در سال ۶۸ هماهنگ با اقداماتی که در زمینه آموزش عالی برای اجرای طرح تمام وقت کردن کارکنان آموزشی و نیز حداکثر استفاده از ظرفیتهای موجود صورت گرفته است، نسبت به تامین نیازهای مالی دوره‌های کاردانی توجه خاصی مبذول شده است. همچنین کلیه موسسات آموزش فنی و حرفه‌ای با استفاده از تسهیلات قانونی که در سالهای ۶۵ و ۶۶ فراهم آمده، قادر به ارائه خدمت و تولید محصول قابل فروش می باشند و می توانند قسمتی از درآمد حاصله را صرف بهبود وضع موسسه و کارکنان و خرید تجهیزات بنمایند.

* * *

شماره
تاریخ
پیوست

- ۲۷ -

از فرصتی که مجلس در اختیار اینجانب قرار داد تشکر می‌کنم و از خداوند متعال برای تمامی
نمایندگان سخت کوش و انقلابی توفیق خدمت به مردم محروم و پایبندی به اصول و آرمانهای
تغییر ناپذیر انقلاب را مسئلت می‌نمایم.

والسلام علیکم ورحمہا... و برکاتہ